

Amser i ddathlu a gofalu

Preaeth

ar gyfer Amser y Greadigaeth 2010

© [Jake Khuon](#), [Justin Beck](#), [Moni Sertel](#), [Isidro Vila Verde](#)

Paratowyd gan y Parchg Dave Bookless ar gyfer Eglwysi Ynghyd ym Mhrydain ac Iwerddon

Darlleniadau

Job 38:1-27 (neu Job 38:1-11, 22-27 i gael darn byrrach)
Luc 6:43-49

“Yr amgylchedd... o, HEN stori yw honno...!” Yn oes y cyfryngau, a'n hobsesiwn gyda'r newyddion 24 awr diweddera, mae'n hawdd rhoi materion tymor hir hollbwysig o'r neilltu fel 'hen newyddion', neu – yn enwedig pan fyddant yn herio delwau ein diwylliant – eu hanghofio'n dawel. Dyna pam, yn ôl arolygon barn, mae'r Newid yn yr Hinsawdd yn isel iawn bellach ym mlaenoriaethau pobl – ac yn 2010 mae mwy o'r cyhoedd yn 'amheus am y dystiolaeth wyddonol' na'r llynedd. Mae'r trafodaethau trychinebus ar yr hinsawdd yn Copenhagen ym mis Rhagfyr 2009 a'r storm ynghylch 'tystiolaeth amheus' wedi drysu a dadrithio llawer. Yn wyneb newid barn mor sylfaenol, mae rhai yn sôn am oes amgylcheddol newydd: CC = cyn Copenhagen ac AD = ar ôl dadrithio. Beth sy'n digwydd fan hyn, a sut dylai Cristnogion ymateb i'r tueddiadau hyn?

Yn gyntaf, mae'n hanfodol bod Cristnogion yn darllen arwyddion yr amserau, heb adael i rai amheuwyr sy'n cael eu hariannu'n dda lygru'r dystiolaeth. Er gwaethaf rhai enghreifftiau truenus o ymchwil wael neu ddryslyd, mae'n dal yn wir bod y darlun cyffredinol o anhrefn amgylcheddol a achosir i raddau helaeth gan losgi tanwydd ffosil yn cael ei dderbyn yn ddiamwys gan yr holl brif academaïau gwyddonol, gan y Cenhedloedd Unedig, a chan lywodraethau pwysig o bob lliw gwleidyddol. Mater mwy brys yw bod mwy o dystiolaeth yn dod i'r amlwg o hyd ynghylch effaith gynyddol hinsawdd newidiol ar dlodion y byd ac ar fywyd gwylt agored i niwed (creigresi cwrel, fforestydd glaw). Os yw dweud hynny'n amhoblogaidd yn sydyn, oni ddylai Cristnogion fod yn barod i sefyll a chael eu cyfri, yn hytrach na dilyn ein diwylliant ac osgoi gwirionedd anghyfleus?

Ond yn ail, un rhan yn unig o'n galwad amgylcheddol yw'r Newid yn yr Hinsawdd i Gristnogion, yn sicr, ac mae'n deg i bobl ein cyhuddo o fod yn rhagrithiol os na fyddwn ond yn ymuno â'r ymgyrchu pan fo hynny'n wleidyddol gyfleus. Beth bynnag yw ein barn ynghylch cynhesu byd-eang, nid mympwy'r cyfryngau sy'n ein sbarduno, ond Duw digyfnwid a gwirioneddau tragwyddol y ffydd Gristnogol, a ddatgelir yn yr ysgrythurau ac yn noethineb torfol yr eglwys drwy'r oesau.

Beth bynnag mae'r arolygon barn yn ei ddweud am newid yn yr hinsawdd, mae'n dal yn wir mai creadigaeth hardd Duw a ymddiriedwyd i'n gofal yw planed y ddaear. Gwirionedd llai dymunol, beth bynnag yw ein barn ar gynhesu byd-eang, yw bod gweithgaredd dynol yn dal i ddisbyddu a difrodi byd Duw. Boed hynny trwy golli bioamrywiaeth, dadgoedwigo, llygru cemegol, pysgota gormodol, gwastraff neu'n syml dreuliant gormodol cenhedloedd y gorllewin, does neb yn dadlau ynghylch y dystiolaeth ... y cyfan rydym ni'n ei wneud yw anwybyddu'r ffeithiau. Gelwir ar Gristnogion i fod yn amgylcheddwyr oherwydd mai creadigaeth werthfawr Duw yw'r 'amgylchedd', a luniwyd gan Iesu ac ar ei gyfer.

Dyna pam mae'r holl eglwysi sy'n aelodau o Eglwysi Ynghyd ym Mhrydain ac Iwerddon, a'u partneriaid ledled Ewrop, wedi datgan bod 1 Medi – 4 Hydref yn Amser y Greadigaeth, nid eleni yn unig, ond bob blwyddyn – i'n hatgoffa am wirioneddau digyfnewid cariad Duw at y greadigaeth gyfan a'n cyfrifoldeb ni i ddathlu ac i ofalu.

Dewiswyd teitl eleni ar gyfer Amser y Greadigaeth: "Creadigaeth yn Ffynnu – Amser i Ddathlu a Gofalu" oherwydd mai 2010 yw Blwyddyn Fioamrywiaeth Ryngwladol y Cenhedloedd Unedig (www.biodiversityislife.net). Fodd bynnag, yng ngoleuni'r swm aruthrol o olew BP a arllwyswyd i'r gwllf a thrychinebau eraill ar draws y byd, efallai bod 'creadigaeth yn ffynnu' yn ymddangos yn deitl rhyfedd i'w ddewis. Sut gallwn ni sôn am y greadigaeth yn ffynnu pan fo'r holl dystiolaeth yn dangos bod ecosystemau'r blaned yn cael traferth ymdopi â'r hyn a alwyd gan y diwinydd mawr Jurgen Moltmann yn "the wounds we inflict on the body of the earth"¹? Gadewch i ni droi at ein darlleniadau o'r Beibl i weld beth gallwn ni ei ddysgu am y greadigaeth a'i ffyniant...

Mae Duw wedi llunio'r greadigaeth i ffynnu

Mae Job 38-42 yn cynnwys trosolwg gwyb o harddwch ac amrywiaeth natur, gan osod Job a phob bod dynol arall yn eu lle. Mae Duw wedi pennu ffiniau a therfynau ar gyfer y greadigaeth – yr wybren, y ddaear, y moroedd, yr hinsawdd a phatrymau'r tywydd. Duw hefyd yw awdur bioamrywiaeth – mae Job yn sôn am Lewod a Brain, Estrysod a Cheffylau, Hebogiaid ac Asynnod – pob un ohonynt yn unigryw, yn wahanol ac, i lygaid dynol, rywfaint yn ddirgel neu hyd yn oed yn abswrdd, ond bob un wedi'i lunio gan Dduw ac yn derbyn gofal ganddo. Mae'r ddaear yn llawn creaduriaid rhyfeddol – yn lluosog a ffyniannus, wedi'u haddasu'n anhygoel ar gyfer amgylcheddau o'r anialwch sychaf i'r cefnforoedd dyfnaf i bellafoedd y fforestydd glaw. Ymhobman ar y ddaear mae'r greadigaeth yn ffynnu, yn newid ac yn addasu.

© Richard Ling

Yn ystod 2009 gofynnwyd i'r sefydliad amgylcheddol Cristnogol A Rocha gydlynu ymchwil ar fioamrywiaeth mewn rhannau pellennig o Bapwa Gini Newydd – gan weithio mewn partneriaeth â Christnogion llwythol lleol, sef y rhan fwyaf o'r boblogaeth. Mae'r canlyniadau cychwynnol yn awgrymu bod nifer sylweddol o rywogaethau nad oedd gwyddoniaeth wedi dod ar eu traws o'r blaen wedi cael eu darganfod. Hyd yn oed yn yr 21ain ganrif, mae darganfyddiadau newydd yn digwydd wrth i ni ddeall mwy am fioamrywiaeth rhyfeddol y blaned hon.

Yn ei lyfr diweddaraf "The Greatest show on Earth", mae Richard Dawkins yn canolbwyntio fel gwyddonydd ar stori ryfeddol bioamrywiaeth a sut daeth i fodolaeth ar y blaned hon. Os ydych chi'n barod i anwybyddu ei ergydion yn erbyn Cristnogaeth, mae'r llyfr wedi'i ysgrifennu'n dda iawn, ac yn aml yn trafod harddwch ac amrywiaeth bywyd mewn iaith delynegol iawn. Wrth gwrs nid yw Job 38 a darnau eraill yn ceisio ymdrin â'r cwestiynau mae gwyddoniaeth fodern yn ceisio'u hateb – am y prosesau a ddefnyddiwyd gan Dduw i greu'r fath fioamrywiaeth helaeth ac anhygoel. Canolbwyntir yn hytrach ar y ffaith bod hon yn blaned wirioneddol wyrthiol, yn llawn creaduriaid rhyfeddol. Ni all hyd yn oed yr anffyddiwr Dawkins osgoi camu nôl mewn rhyfeddod yn wyneb ffrwythlondeb ac amrywiaeth bywyd. Efallai y gall gwyddoniaeth ddeall rhai o'r prosesau dan sylw, ond mae rhywbeth y tu hwnt i gwmpas gwyddoniaeth yn yr harddwch, y cymhlethdod a'r dychymyg a ddatgelir wrth i'r greadigaeth ffynnu.

© Eddy Van 3000

Mae Ffyniant y Greadigaeth yn Llifo o Gymeriad Duw

Nid dim ond cefnlen ar gyfer ein perthynas ni â Duw yw'r byd hwn llawn bioamrywiaeth yr ydym ni'n ei alw'n amgylchedd. Mae'n rhan o'n perthynas â Duw. Yn Rhufeiniaid 1.20, mae Paul yn ein hatgoffa "er pan greodd Duw y byd, y mae ei briodolddau anweledig ef – ei dragwyddol allu a'i dduwdod – i'w gweld yn eglur gan y deall yn y pethau a greodd." Mewn geiriau eraill, trwy astudio bioamrywiaeth rydym yn astudio cymeriad Duw ar waith. Cangen o ddiwinyddiaeth yw Biolog!

Gwelwn hyn yn eglur yn Job 38. Yma mae'r greadigaeth yn datgelu Duw fel:

- **Pensaer a dylunydd** – yr un sy'n creu trefn o anhrefn, sy'n rhoi eglurder a strwythur i fydysawd a fyddai fel arall yn fater o siawns ac yn ddiystyr. Yn iaith farddonol Job 38, Duw yw'r adeiladydd sy'n gosod y sylfeini, yn rhoi drysau a ffenestri yn eu lle, y crochennydd sy'n rhoi siâp i'r clai, y dylunydd sy'n torri brethyn y greadigaeth. Mae Duw yn eithriadol, annirnadwy o greadigol.
- **Rhiant** – dywed adnodau 28-29 “A oes tad i'r glaw? Pwy a genhedlodd y defnynnau gwllith? O groth pwy y daw'r rhew? A phwy a genhedlodd y llwydrew?” Nid perthynas artist a phrosiect yn unig sydd rhwng Duw a natur. Mae'n llawer mwy personol – mae Duw yn rhoi genedigaeth i'r cread. Yn union fel mae tad yn ymfalchïo yn ei blentyn, ac mae mam wedi'i chlymu'n llythrennol at ei phlentyn adeg ei eni – felly mae Duw ynghlwm yn ei gariad at y greadigaeth. Y peth allweddol yma yw sylweddoli nad eiddo'r ddynoliaeth yn unig yw'r cariad hwn, y berthynas hynod bersonol hon. Nid ni yw'r unig greaduriaid y mae Duw wedi llunio'r byd ar eu cyfer. Mae Job 38:25-27 yn sôn yn benodol am Dduw yn dyfrhau a darparu glaswellt “ar dir heb neb ynddo, a diffeithwch heb ddyn yn byw ynddo”. Mewn geiriau eraill, nid yw byd Duw yma i'r ddynoliaeth ei fwynhau a'i ecsbloetio yn unig. Rydym yn byw mewn oes pan yw trefoli a'n bywydau cynyddol rithwir ar-lein yn peri i ni deimlo ein bod wedi colli cysylltiad â natur. Mae angen i ni gofio nid yn unig ein bod yn rhan o fioamrywiaeth, ond hefyd ddysgu o'r newydd nad ni yw'r unig ran sy'n bwysig i Dduw! Mae Duw yn ymddiddori yn amrywiaeth llawnaf bywyd – ei fioamrywiaeth – a dylai hynny fod yn wir amdanom ninnau hefyd.
- **Rhodwr doethineb** – mae adnodau 36-38 yn dangos Duw fel ffynhonnell pob doethineb naturiol. “Pwy a rydd ddoethineb i'r cymylau, a deall i'r niwl? Gan bwy y mae digon o ddoethineb i gyfrif y cymylau?” Dyna pam mae'r gwyddorau naturiol yn wir yn ymwneud ag efelychu meddyliau Duw. Sylweddolodd y dyn doethaf erioed, y Brenin Solomon, hyn: yn 1 Brenhinoedd 4:33 darllenwn fod doethineb Solomon yn cynnwys disgrifio planhigion, o gedrwydd Libanus i'r isop sy'n tyfu o'r waliau, a dysgu am anifeiliaid ac adar, ymlusgiaid a physgod. Heddiw, ychydig iawn o ddealltwriaeth sydd gan lawer o bobl am elfennau mwyaf sylfaenol y byd naturiol – sut mae tyfu tatws neu foron, pa adar sydd yn eu gardd, pa lysiau a ffrwythau sy'n dymhorol. Pan gollwn yr wybodaeth hon, rydym yn colli peth o ddoethineb Duw.
- Yn olaf, **Darparwr** – mae Job 38 yn disgrifio Duw yn dod o hyd i fwyd i'r llewod a'r brain (adnodau 39-41). Soniodd Iesu am ein tad nefol yn darparu ar gyfer y blodau a'r adar. Yn y syniad hwn bod creadigaeth Duw yn ffynnu oherwydd bod Duw yn mynd ati'n fwiadol i ddarparu ar gyfer ei greaduriaid cawn gliwiau pwysig i helpu ein hagweddau heddiw, ar adeg pan fo bioamrywiaeth o dan y fath fygythiad.

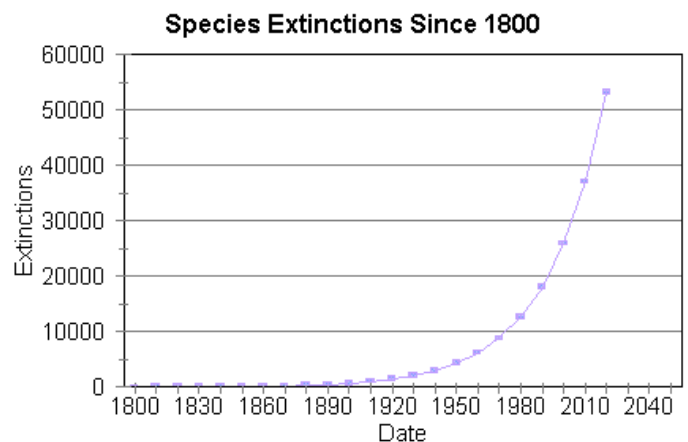

© Andy Melton

Felly rydym wedi dysgu bod Duw wedi llunio'r greadigaeth i ffynnu a bod ein byd bioamrywiol yn dangos cymeriad Duw. Yn drydydd mae'n rhaid i ni edrych ar ein lle ninnau, y ddynoliaeth, ym myd ffyniannus Duw.

Gallwn ni atal y greadigaeth rhag ffynnu

Does dim amheuaeth heddiw bod gweithgaredd dynol ar draws y blaned yn cael effaith negyddol ar ffyniant y greadigaeth. Mae amrywiol ffyrdd o fesur hyn. O ran difodiant, derbynnir yn gyffredinol fod cyfraddau heddiw ryw 1,000 gwaith yn uwch na lefel waelodol naturiol difodiant. Mae'r biologydd enwog o America, E O Wilson, yn amcangyfrif bod rhyw 27,000 rhywogaeth o bob math yn mynd i ddifodiant bob blwyddyn, a fydd yn golygu bod rhyw 22% o'r holl fywyd ar y ddaear wedi mynd i ddifodiant erbyn 2020.² Ffordd arall o edrych ar y data yw nodi'r cyflenwad o rywogaethau penodol – yma mae'r WWF wedi cadw 'Mynegai Planed Fyw' ers 1970 ac erbyn y flwyddyn 2000 roedd ganddynt 30 mlynedd o wybodaeth. Yn ôl eu hamcangyfrifon hwy, bu gostyngiad o 40% yn y cyflenwad o organebau ar y tir, mewn dŵr croyw ac yn y môr yn ystod y cyfnod hwnnw o 30 mlynedd yn unig.³

Seiliwyd ar fodel mathemategol gan E O Wilson et al.³ World Wide Fund for Nature (WWF), cyhoeddwyd yn Asesiad Ecosystemau'r Mileniwm. (<http://www.millenniumassessment.org>)

² <http://www.whole-systems.org/extinctions.html>

Hyd yn oed pe na bai bioamrywiaeth o bwys i Dduw byddai'r ystadegau yma'n destun pryder mawr oherwydd bod ein lles a'n goroesiad tymor hir ninnau'n dibynnu ar iechyd byd natur a'i wasanaethau ecosystem – aer ffres i'w anadlu, dŵr glân i'w yfed, tir heb ei lygru i dyfu cynydau ac yn y blaen. Fodd bynnag, y gwir amdani yw bod Duw yn gofalu am bob rhywogaeth unigol ar y blaned – edrychwch ar stori arch Noa i weld y dystiolaeth – ac mae anfon hyd yn oed un rhywogaeth i ddiodydiant yn ddiangen yn cymylu eglurder cymeriad Duw fel y'i gwelir ym myd natur.

Y gwir trist amdani yw os byddwn ni, fel bodau dynol, yn methu gadael i'r greadigaeth ffynnu, byddwn yn bwrw cysgod dros oleuni hunan-ddatguddiad Duw ym myd natur, ac yn tywyllu'n synhwyrau i'r ddoethineb mae Duw wedi'i datguddio'n unigryw ym mhob rhywogaeth unigol. Yn y pen draw byddwn yn gwneud ein dyfodol ein hunain yn amhosib. Ond nid dyna ddiwedd y stori. Yn olaf,

Gallwn ychwanegu at ffyniant y greadigaeth trwy weithio yn nerth Duw

Mae ein darlleniad o'r Efengyl, Luc 6, yn cynnwys hanes adnabyddus y ddau adeiladwr – y naill yn codi ei dŷ ar y graig a'r llall ar y tywod. Rydym yn aml yn clywed dehongliadau eitha ysbrydol o'r darn hwn, ond mewn gwirionedd, mae lesu'n egluro bod y stori yn syml yn trafod a yw'r rhai sy'n clywed geiriau Duw yn ufuddhau iddynt neu beidio. Mae'n ymwneud â bywyd yn ei gyfanrwydd a sut rydym ni'n ei fyw – nid dim ond y rhannau ysbrydol, ond sut rydym yn trin y byd o'n cwmpas – sut rydym ni'n defnyddio adnoddau, beth yw ein ffordd o fyw, sut rydym ni'n dewis teithio, siopa, ac ymwneud â'n cyd-greaduriaid.

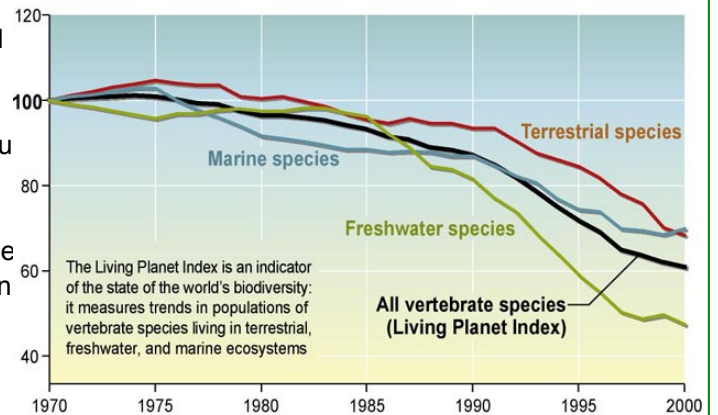
Ble mae ein sylfeini? Ydyn ni'n adeiladu ar orlifdir tywodlyd materoliaeth, gyda'i sylfeini bas sy'n arwain at hunan-fodhad a bywyd defnyddiwr sy'n gaeth i nwyddau traul? Neu ydyn ni'n cyrraedd lefel ddyfnach – ac yn adeiladu ar graig gadarn gair Duw, sy'n eglur ynghylch gwerth pob bywyd, nid bywyd dynol yn unig?

Fe ddywedwyd bod angen mwy na mudiad ecolegol arnom heddiw. Mae angen Pentecost ecolegol – tywalltiad o Ysbryd Duw ar bob cnawd, i ailgyfeirio'n meddwl a'n byw yn llwyr. Fel Cristnogion mae angen i ni ailddarganfod a dathlu harddwch natur – y ffyniant sydd eisoes yn y greadigaeth. Mae'n sicr yn drychineb bod y mwyafrif o eglwysy'n addoli o dan do yn unig, ac weithiau'n gweithio'n galed i gadw creadigaeth Duw allan – yn brwydro yn erbyn ystlumod yn y to neu golomennod yn y pulpud, er y gallai Duw fod yn ceisio dweud rhywbeth wrthym trwy ei greadigaeth!! Nid yw Duw yn bell oddi wrthym, mae'n weithredol yn anfon yr Ysbryd Glân ac yn adnewyddu wyneb y ddaear (fel mae Salm 104:30 yn dweud), ac yn darparu ar gyfer pob bywyd, yn cynnwys y ddyndoliaeth. Mae gweledigaeth y Beibl – yn Genesis, Job, y Salmau ac yn nysgeidiaeth Iesu yn eithriadol o berthynol – creadigaeth yn byw mewn cydbwysedd cynaliadwy oherwydd bod Duw yn creu, yn gofalu, yn anfon, yn cynnal ac yn llawenhau. Mae angen i ni ailddarganfod yr ymdeimlad hwnnw o bresenoldeb gweddnewidiol Duw yn y greadigaeth gyfan – ei enwi pan fyddwn yn ei synhwyro, a cheisio annog natur i ffynnu fel bod pawb yn gallu canfod presenoldeb Duw.

Mae pobl sy'n gweithio gydag elusennau amgylcheddol Cristnogol yn aml yn canfod bod gweld Cristnogion yn mynd ati i ofalu am y cread yn sbarduno ymateb dwfn. Mae llawer iawn o bobl yn canfod rhywbeth o bresenoldeb Duw yn y greadigaeth, ond fydden nhw byth yn mynd yn agos at eglwys. Fodd bynnag, pan fydd Cristnogion yn cysylltu'r cread â Christ, mae'r geiniog yn dechrau disgyn. Pan welwn fachlud godidog, eirllys yn gweithio drwy bridd y gaeaf, neu aderyn pitw sydd newydd fudo filoedd o filltiroedd o Affrica – rydym yn cael cipolwg ar waith creadigol, cynhaliol, gweddnewidiol Duw yn y greadigaeth.

Mae Duw wedi creu'r byd rhyfeddol o amrywiol hwn mewn cariad, ac mae'n datgelu ei gymeriad. Nid creawdwr yn unig ydyw, ond cynhaliwr – rhywbeth y mae arnom angen dybrid amdano wrth i ni chwilio am gynaliadwyedd – ac felly gelwir arnom i fod yn gydweithwyr iddo drwy amddiffyn, diogelu a gwella ffyniant y greadigaeth. Os gwnawn hynny, gallwn ninnau ddechrau ffynnu mewn ffyrdd newydd wrth i Ysbryd Duw ein llenwi ac wrth i ni weld mwy o gymeriad Duw yn dod i'r amlwg yn ffyniant y greadigaeth.

Population Index = 100 in 1970

Graff o <http://www.greenfacts.org> a seiliwyd ar Asesiad Ecosystemau'r Mileniwm